Eerste Kamer der Staten-Generaal

1

Vergaderjaar 2025–2026

36 745 Wijziging van diverse wetten op het terrein van het funderend onderwijs in verband met aanpassing van het toezicht rondom oprichting van bepaalde niet bekostigde scholen en het wegnemen van hardvochtigheden in het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs (Wet startprocedure b3-scholen en hardvochtigheden vso en pro)

C

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 8 september 2026

De regering dankt de vaste commissie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor het verslag bij het voorstel van wet tot wijziging van diverse wetten op het terrein van het funderend onderwijs in verband met aanpassing van het toezicht rondom oprichting van bepaalde niet bekostigde scholen en het wegnemen van hardvochtigheden in het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs (Wet startprocedure b3-scholen).

De regering is de leden van de fracties van het CDA en de ChristenUnie erkentelijk voor de gemaakte opmerkingen en de gestelde vragen en heeft daarop in de hiernavolgende tekst gereageerd. Daarbij is de volgorde van het verslag aangehouden. Ten behoeve van de leesbaarheid zijn de gestelde vragen telkens gecursiveerd.

Deze nota naar aanleiding van het verslag wordt gegeven mede namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Vragen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de fractie van het CDA constateren dat in het wetsvoorstel wordt geregeld dat de onderwijsinspectie een onderzoek moet instellen naar een b3-school voordat deze school van start is gegaan. Zij vragen de regering in hoeverre het proportioneel is om dit onderzoek te verrichten voor aanvang van het onderwijs op een school. Ook vragen zij in hoeverre het effectief is om nog voordat het onderwijs van start is gegaan een toets uit te voeren als op dat moment een inhoudelijke beoordeling van de deugdelijkheid van de school nog niet kan worden gegeven omdat het onderwijs nog niet is aangevangen. Tot slot vragen zij in dit verband of de toegevoegde waarde van een toets vooraf in verhouding staat tot de beperking op de vrijheid van stichting van een school als bedoeld in artikel 23 van de Grondwet.
Dit drietal vragen van de leden van de CDA-fractie betreffen de verhouding van de startprocedure tot artikel 23 van de Grondwet. Meer

kst-36745-C
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

specifiek gaan de vragen over de onderbouwing van de noodzaak, de proportionaliteit, en de effectiviteit. Deze vragen hangen sterk met elkaar samen. Zo is de omvang van de noodzaak ook van invloed op de proportionaliteitsbeoordeling. Zij lenen zich dan ook voor gezamenlijke beantwoording.

Zoals reeds aangegeven, vormt de voorgestelde voorafgaande toets op de kwaliteitseisen ten aanzien van veiligheid en burgerschap een beperking van de vrijheid van stichting. Uit artikel 23 van de Grondwet volgt dat de wetgever een dergelijke beperking alleen mag aanbrengen indien deze voldoet aan het noodzakelijkheids- en proportionaliteitsvereiste. Toepassing van het proportionaliteitsvereiste vraagt om een afweging tussen enerzijds de belangen die met de voorgestelde maatregel zijn gediend, en anderzijds de belangen die daar nadelige gevolgen van ondervinden. In de memorie van toelichting en de nota naar aanleiding van het verslag aan de Tweede Kamer heeft de regering hieraan de nodige aandacht besteed.[1] Daaraan voegt de regering, in reactie op de vragen van de leden van de CDA-fractie, hierna nog het een en ander toe.

Startprocedure dient zwaarwegend belang

De voorgestelde startprocedure voor b3-scholen is geënt op de startprocedure die geldt voor het bekostigde onderwijs. Die procedure is vijf jaar geleden ingevoerd. Een doel daarvan is de onderwijskwaliteit te bewaken, doordat de bekostigingsaanvragen van initatieven die naar verwachting onvoldoende kwaliteit zullen bieden kunnen worden afgewezen. De voorafgaande toets beschermt zodoende ook het recht op (goed) onderwijs.

Het belang van goed onderwijs kan moeilijk worden overschat. Goed onderwijs draagt op individueel niveau bij aan economische voorspoed en persoonlijk geluk, een gezond leven en effectief burgerschap.[2] Het vormt bovendien het fundament van een welvarende samenleving en bevordert democratie en mensenrechten.[3] Het recht op onderwijs is dan ook een fundamenteel mensenrecht, dat in artikel 23 van onze Grondwet wordt ingelezen en in verscheidene verdragen is neergelegd.[4] Onder invloed van het internationale verdragsrecht is het belang van de rechten van het kind, waaronder het recht op onderwijs, de laatste jaren toegenomen.[5] De regering kent aan dit belang dan ook groot gewicht toe.

Eerder heeft de regering aangegeven dat zij de twee deugdelijkheidseisen waarop de met dit wetsvoorstel geïntroduceerde voorafgaande toets ziet, namelijk de zorgplicht voor de veiligheid en de burgerschapsopdracht, van fundamenteel belang vindt om het recht op onderwijs te kunnen verwezenlijken, mede omdat deze voorwaardelijk zijn om tot leren te kunnen komen. Dat spreekt voor zich ten aanzien van de zorgplicht voor de veiligheid. Ten aanzien van de burgerschapsopdracht geldt dat onderwijs dat nalaat respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat te bevorderen of daarmee strijdig is, een bedreiging vormt

---

[1] Zie *Kamerstukken II* 2024/25, 36 745, nr. 3, paragraaf 2.1 en 2.2; zie *Kamerstukken II* 2025/26, 36 745, nr. 7, pp. 5–7.

[2] Zie de bronvermeldingen in Zoontjes 2022, p. 1–2.

[3] Zie o.m. de General Comments bij artikel 13 van het IVESCR.

[4] Artikel 2 Eerste Protocol bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en artikel 28 van het Verdrag inzake de rechten van het kind.

[5] Volgens artikel 3, eerste lid, van het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) behoren de belangen van het kind, bij alle maatregelen betreffende kinderen, de eerste overweging te zijn.

voor kwalitatief en veilig onderwijs en in extremere gevallen zelfs een gevaar kan zijn voor onze democratische rechtsstaat.[6]

Ook kinderen die op b3-scholen onderwijs (gaan) krijgen, komt een recht op goed onderwijs toe. Daarin verschillen zij niet van kinderen die op een bekostigde school zitten. Anders dan voor de leerlingen in het bekostigde onderwijs, biedt de wet echter nog geen mogelijkheid om het belang van goed onderwijs te waarborgen door een voorafgaande toets op startende initiatieven in het b3 onderwijs. Het huidige wettelijk systeem aanvaardt daarmee dat de overheid in de periode vanaf de stichting tot en met enkele maanden na aanvang van het onderwijs geen invloed kan uitoefenen op de kwaliteit van het onderwijs. Er kan alleen achteraf, na de start van het onderwijs, worden bijgestuurd. Voor de leerling is dat te laat: die heeft dan al enkele maanden ondermaats onderwijs ontvangen en moet mogelijk overstappen naar een andere school.[7]

Naar het oordeel van de regering is er een groeiend risico op situaties waarin leerlingen onderwijs op b3-scholen krijgen dat niet voldoet aan enkele minimale eisen. Zo neemt het aantal nieuwe b3-scholen de afgelopen jaren toe (van 44 scholen in 2015 naar 134 scholen in 2023). Hoe groter dit aantal, hoe waarschijnlijker het is dat een aantal van deze scholen van meet af aan niet voldoen aan enkele wettelijke eisen. Ter illustratie: in het bekostigde onderwijs blijken geregeld aanvragen te worden afgewezen in verband met het niet voldoen aan de burgerschapsopdracht.[8] Gezien het zwaarwegende belang van het recht op goed onderwijs dat in het gedrang zou kunnen komen, is er sprake van voldoende aanleiding en noodzaak om een voorafgaande toets op de kwaliteit van te stichten b3-scholen te introduceren, teneinde het recht op onderwijs effectief te kunnen beschermen.

Voorafgaande toets geschikt en effectief

Wat betreft de effectiviteit van deze toets: de regering erkent dat een toets voorafgaand aan de start van het onderwijs onvermijdelijk beperkingen kent. Dit zal immers altijd een toets zijn op het voorgenomen beleid, in dit geval beleid rondom de kwaliteitseisen van veiligheid en burgerschap. Dit maakt de voorafgaande toets echter niet ineffectief. Een initiatiefnemer wordt door de verplichting om de stukken mee te zenden met de melding en het vooruitzicht dat daar een gesprek over kan plaatsvinden, gestimuleerd om vooraf een idee gevormd te hebben over het veiligheidsbeleid op school en over het burgerschapsonderwijs. Ook wordt een initiatiefnemer gestimuleerd om na te gaan of de plannen in overeenstemming zijn met de wettelijke eisen.

Dat een voorafgaande toets effectief kan zijn, blijkt ook uit de aanvragen voor bekostiging van nieuwe scholen die zijn afgewezen op basis van de in de bekostigde sector geldende toets[9] vanwege, onder andere, tekortkomingen in de plannen ten aanzien van het burgerschapsonderwijs.[10] De voorafgaande toets betreft dus een instrument dat in de praktijk zijn nut en effectiviteit al bewezen heeft. Zonder deze toets is er een groter risico dat kinderen op een school terechtkomen waar mogelijk

---

[6] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 745, nr. 7, p. 3–4.

[7] Zie over deze periode nader de nota naar aanleiding van het verslag aan de Tweede Kamer *Kamerstukken II* 2025/26, 36 745, nr. 7, p. 5–6.

[8] Zie onder meer Staatscourant 2025, 18568, p. 2, en Staatscourant 2024, 15612, p. 1 en p. 3. Zie voor de eerdere jaren de cijfers genoemd in de memorie van toelichting van onderhavig wetsvoorstel, Kamerstukken II 2024/25, 36 745, nr. 3, p. 7.

[9] Zie artikel 74 e.v. van de Wet op het primair onderwijs.

[10] Zie *Kamerstukken II* 2025/26, 36 745, nr. 7, p. 5. In het bekostigde onderwijs is een gelijksoortige toets in 2021 geïntroduceerd, met de Wet Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen.

hun veiligheid in het geding is of antidemocratisch gedachtegoed wordt onderwezen.

Minimale nadelige gevolgen

De voorafgaande toets beperkt de vrijheid van onderwijs, meer specifiek de stichtingsvrijheid ten aanzien van particuliere scholen. In termen van het proportionaliteitsvereiste: het belang van (toekomstige) initiatiefnemers om zonder overheidsinmenging een b3-school te stichten, wordt nadelig geraakt. Dit nadeel is echter minimaal. De toets betreft ten eerste immers bestaande eisen. Scholen moeten in het huidige stelsel al aan deze eisen voldoen, zodra het onderwijs aan de school een aanvang heeft genomen. De toets ziet, ten tweede, op een zeer beperkt aantal eisen: het gaat alleen om de meest fundamentele kwaliteitseisen, namelijk die omtrent veiligheid en burgerschap. De toets, ten derde en ten slotte, is terughoudend van aard en wordt in onafhankelijkheid door de onderwijsinspectie uitgevoerd.

Conclusie noodzaak, effectiviteit en proportionaliteit

Het voorgaande rechtvaardigt de conclusie dat het met het wetsvoorstel te bereiken doel – bescherming van kinderen tegen onveilig en onrechtsstatelijk onderwijs en daarmee het garanderen van hun recht op onderwijs – als zwaarwegend moet worden aangemerkt. Om dit doel te bereiken, wordt een maatregel voorgesteld die zijn effectiviteit en waarde de afgelopen vijf jaar in het bekostigde onderwijs reeds heeft bewezen. Daarmee is sprake van een substantiële noodzaak voor de invoering van de startprocedure.

Wat het proportionaliteitsvereiste betreft is, zoals hierboven reeds aangegeven, een belangenafweging noodzakelijk. Hiertoe is, behalve het hierboven beschreven gewicht van de met de startprocedure te dienen doelen, ook van belang wat de omvang is van de nadelige gevolgen van het wetsvoorstel. Laatstgenoemde gevolgen zijn, zoals omschreven, zeer gering: scholen moeten in een iets eerder stadium kunnen onderbouwen hoe ze gaan voldoen aan (slechts) twee kwaliteitseisen, daarover een gesprek kunnen voeren, waarna een terughoudende inspectietoets plaatsvindt. De belangenafweging valt daarmee uit in het voordeel van het belang dat met de voorgestelde startprocedure is gediend, te weten de waarborging van het recht op onderwijs van leerlingen op b3-scholen.

Daarnaast hebben deze leden een vraag over de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel. Uit het voorstel en de memorie van toelichting blijkt dat b3-scholen niet van start mogen gaan als uit de beoordeling blijkt dat scholen «aantoonbaar» niet aan de wettelijke vereisten voor leerplichtig onderwijs voldoen. Kan de regering handvatten bieden om deze drempel te kwalificeren?

De inspectie toetst de melding en de stukken die moeten worden meegezonden voorafgaand aan de start van b3-scholen. Meer specifiek toetst de inspectie de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, een uiteenzetting van het voorgenomen beleid ten aanzien van burgerschapsonderwijs in het beoogde schoolplan en het voorgenomen veiligheidsbeleid. Als uit deze toets aantoonbaar blijkt dat de school niet zal voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen van veiligheid en burgerschap, kan de inspectie besluiten dat het initiatief niet van start mag gaan. Met de bewijsmaatstaf «aantoonbaar» wordt beoogd dat de inspectie meer dan aannemelijk moet kunnen maken dat het initiatief niet aan de gestelde kwaliteitseisen zal voldoen. Alleen als uit de meegezonden stukken en/of uit een daaropvolgend gesprek blijkt dat een initiatief niet gaat voldoen

aan de eisen, zal de inspectie kunnen besluiten dat het initiatief niet kan starten. Toepassing van deze maatstaf vergt een casuïstische beoordeling. Eerder genoemde voorbeelden van situaties waarin het aantoonbaar is dat een school niet zal voldoen aan de kwaliteitseisen zijn: een initiatief dat geen voorgenomen beleid ten aanzien van het burgerschapsonderwijs in het beoogde schoolplan heeft opgenomen, of een initiatief waarvan de visie overduidelijk bepaalde basiswaarden van de democratische rechtsstaat veronachtzaamt.[11]

Vragen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

De regering heeft ervoor gekozen om in dit wetsvoorstel enkele zogenaamde «hardvochtigheden» weg te nemen, terwijl deze geen inhoudelijke samenhang hebben met de maatregelen in de rest van het wetsvoorstel. De Afdeling advisering van de Raad van State leverde in haar advies kritiek op deze keuze. In het Nader rapport antwoordde de regering vervolgens dat het wegnemen van de hardvochtigheden «niet van zodanige omvang en complexiteit» is dat «een zelfstandig wetsvoorstel» gerechtvaardigd zou zijn. De leden van de ChristenUnie-fractie wijzen de regering erop dat het evengoed mogelijk is dat de andere maatregelen in de wet als «omstreden» wordt gezien, terwijl de huidige wijze van indiening de Eerste Kamer de mogelijkheid ontneemt om over de verschillende, inhoudelijk niet samenhangende, onderdelen van dit wetsvoorstel een zelfstandig oordeel te vellen. Om die reden hebben de leden van de ChristenUnie-fractie moeite met het feit dat maatregelen zonder samenhang in één wetsvoorstel zijn ingediend. Kan de regering daarop reageren, zo vragen deze leden.

De leden van de ChristenUnie-fractie vertrouwen de regering meer dan genoegzaam bekend met inhoud en strekking van de mede door deze fractie ingediende motie van het lid Hoekstra c.s. die door deze Kamer met algemene stemmen werd aangenomen en die de regering verzoekt zich te onthouden van dit soort koppelingen. Kan de regering eenvoudig doch helder bevestigen dat uitvoering zal worden gegeven aan deze motie?
De regering erkent het belang van de strekking van de motie van het lid Hoekstra c.s. en is voornemens om ook in te toekomst in het geval van verzamelwetgeving te handelen conform Aanwijzing 6.4 van de Aanwijzingen voor de regelgeving. Ten aanzien van onderhavig wetsvoorstel heeft de Staatssecretaris van Onderwijs en Emancipatie tijdens de plenaire behandeling in de Tweede Kamer, excuses aangeboden voor het in één wetsvoorstel onderbrengen van twee onderdelen die geen inhoudelijke samenhang vertonen. De regering biedt haar verontschuldigingen voor deze gang van zaken bij dezen ook aan de leden van de Eerste Kamer aan, nu zij mogelijk in een lastig parket worden gebracht.

In het nader rapport heeft de regering erop gewezen dat de hardvochtigheden geen zelfstandig wetsvoorstel rechtvaardigheden, vanwege de beperkte omvang en complexiteit van deze hardvochtigheden. Daarnaast achtte de regering het van belang dat de hardvochtigheden op korte termijn opgelost worden. Om die reden en omdat het oplossen van de hardvochtigheden voor betrokkenen van grote betekenis is, heeft de regering er met het nader rapport voor gekozen om deze hardvochtigheden niet alsnog zelfstandig in procedure te brengen. In de nota naar aanleiding van het verslag aan de Tweede Kamer heeft de regering aangegeven dat zij met de wijsheid achteraf, bij het opstellen van het wetsvoorstel mogelijk een andere afweging had gemaakt.[12]

---

[11] *Kamerstukken II* 2025–26, 36 745, nr. 7, p. 10.
[12] *Handelingen II* 2025/26, vergaderdatum 13 mei 2026, gevonden via: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/2025-2026/69#1022a79e.

De Afdeling advisering van de Raad van State merkte in haar advies op dat de «noodzaak en proportionaliteit onvoldoende zijn gemotiveerd». Ook de leden van de ChristenUnie-fractie aarzelen of dit wetsvoorstel noodzakelijk is. Zij vragen de regering daarom inzichtelijk te maken op welke manier de toets vooraf daadwerkelijk een drempel opwerpt. Het is immers goed mogelijk dat een b3-school in oprichting een rooskleuriger beeld geeft in het voorgenomen beleid dan in de praktijk kan worden waargemaakt. Kan de regering toelichten waarom zij meent dat deze toets, die zij in de memorie van toelichting een «terughoudende toets» noemt, desalniettemin effectief zal zijn?
De voorgenomen voorafgaande toets vormt een beperking op de vrijheid van stichting. Een dergelijke beperking kan de wetgever alleen introduceren als deze noodzakelijk is. In de memorie van toelichting en de nota naar aanleiding van het verslag aan de Tweede Kamer heeft de regering hier dan ook uitgebreid bij stilgestaan.[13] Zie voor een nadere toelichting ook het antwoord op de vragen van de CDA-fractie over de noodzaak, proportionaliteit en de effectiviteit van de met dit wetsvoorstel geïntroduceerde voorafgaande toets op pagina 1 en verder.

Uw vraagt daarnaast op welke manier de voorafgaande toets daadwerkelijk een drempel opwerpt en naar de verwachte effectiviteit van het wetvoorstel. De regering merkt daarover het volgende op. Een toets voorafgaand aan de start van een school kan naar zijn aard over niet meer gaan dan over de plannen en intenties van de initiatiefnemers. Uw fractie wijst op het risico dat deze plannen en intenties in de praktijk niet worden waargemaakt. De inspectie heeft verschillende mogelijkheden om de plannen van de initiatiefnemer te toetsen voordat zij tot een oordeel komt. Naast de toets op de met de melding meegezonden stukken kan de inspectie hierover met de initiatiefnemer in gesprek gaan en het voorgenomen beleid mondeling toetsen.[14] In een gesprek kan de inspectie de verstrekte informatie verifiëren en zo een beeld vormen van de gang van zaken op de school. Ook deze informatie weegt de inspectie mee in haar oordeel. Als het onderwijs is gestart zal de inspectie zo spoedig mogelijk onderzoek doen of in de praktijk daadwerkelijk aan de wettelijke kwaliteitseisen wordt voldaan. Is dat niet het geval, dan zal de inspectie de school niet erkennen als school in de zin van de Leerplichtwet 1969 (hierna: de Leerplichtwet). Zo'n besluit komt in feite neer op sluiting van de onderwijsvoorziening, omdat (ouders van) kinderen niet aan de leerplicht kunnen voldoen door hun kind aldaar onderwijs te laten volgen – dat kan immers alleen op scholen in de zin van de Leerplichtwet.

Deze drie onderdelen samen – een voorafgaande toets op het voorgenomen beleid, een gesprek over deze voornemens en een toets in de praktijk – vormen naar oordeel van de regering een effectieve drempel bij b3-scholen voor het waarborgen van het recht van leerlingen op kwalitatief en veilig onderwijs. Dat dit in de praktijk van toegevoegde waarde kan zijn blijkt ook uit het gegeven dat een voorafgaande toets bij bekostigde scholen in de afgelopen jaren een aantal keer tot een afwijzing heeft geleid.[15]

De regering schrijft in de memorie van toelichting dat het op dit moment mogelijk is dat leerlingen «een periode» naar een school gaan waar de vereisten op het gebied van burgerschap en veiligheid niet gehaald worden. Hoe lang kan deze periode zijn? De regering schrijft dat juridische

---

[13] Zie de memorie van toelichting, *Kamerstukken II* 2024/25, 36 745, nr. 3, par. 2.1 en 2.2 en de nota naar aanleiding van het verslag, *Kamerstukken II* 2025/26, 36 745, nr. 7, p.19.
[14] Zie het voorgestelde artikel 11b, zevende lid, van de Wet op het onderwijstoezicht*, Kamerstukken II* 2024/25, 36 745, nr. 2, p. 1 en 2.
[15] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 745, nr. 7, p. 5.

procedures ertoe kunnen leiden dat kinderen «een jaar» onderwijs ontvangen op een school die niet aan de eisen voldoet. Waarop is deze duur gebaseerd?
De in het wetsvoorstel genoemde duur is gebaseerd op het verloop van rechtszaken die zijn gevoerd over startende b3-scholen. Uit deze ervaring blijkt dat een initiatief open kan blijven totdat er sprake is van een onherroepelijke uitspraak. Dat betekent in de praktijk dat een leerling nog maanden onderwijs kan ontvangen op een initiatief dat niet voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen. Een voorbeeld daarvan is een procedure waarbij de initiatiefnemer op 1 november 2021 meldde te starten met het verzorgen van onderwijs. De inspectie deed na de start van het onderwijs onderzoek en kwam tot de conclusie dat initiatiefnemer niet aan de gestelde kwaliteitseisen voldeed.[16] Daardoor kon het initiatief niet worden erkend als school in de zin van de Leerplichtwet. Hierop is initiatiefnemer een juridische procedure gestart. De rechtbank Zeeland-West Brabant deed op 28 augustus 2023 uitspraak.[17] In de tussenliggende periode bleef het initiatief open en ontvingen de kinderen er bijna twee jaar onderwijs.

Voorts vragen de leden van de fractie van de ChristenUnie op welk moment ouders hun kinderen moeten inschrijven op een andere school wanneer blijkt dat de school niet aan de eisen voldoet. Is dat nadat alle juridische procedures zijn afgerond of zijn ouders al eerder in overtreding?
Onder de huidige stichtingsprocedure is een initiatief al gestart met het onderwijs op het moment dat de inspectie voor het eerst onderzoek doet. Als de inspectie dan oordeelt dat het initiatief niet voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen, wordt de onderwijsvoorziening niet aangemerkt als school in de zin van de Leerplichtwet. De ouders moeten hun kind vervolgens zo snel mogelijk inschrijven op een andere school. De leerplichtambtenaar onderzoekt binnen vier weken nadat ouders op de hoogte zijn gesteld van het inspectieoordeel of ouders hieraan hebben voldaan. Zo niet, dan handelen zij in strijd met de leerplicht.[18] Aan de leerplicht dient immers te worden voldaan door inschrijving op en geregeld bezoek van een school in de zin van de Leerplichtwet.

Het wetsvoorstel introduceert een toets op het veiligheidsbeleid en op burgerschap voorafgaand aan de start van het onderwijs. Oordeelt de inspectie binnen twaalf weken na aanmelding bij de Minister dat een initiatief aantoonbaar niet gaat voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen, dan kan een initiatief niet starten met het onderwijs. Ouders worden dan geacht een andere school voor hun kinderen te zoeken. Ook als er juridische procedures volgen op het besluit van de inspectie, wordt het intiatief niet aangemerkt als school en zijn ouders dus verplicht om hun kind ergens anders in te schrijven.

Kan de regering inzichtelijk maken hoeveel b3-scholen in de afgelopen jaren gesloten zijn, omdat zij niet voldeden aan de minimale vereisten op het gebied van burgerschap en veiligheid? Hoe beoordeelt de regering mede in dat verband de handhaafbaarheid van het voorgestelde?
In 2022 heeft de inspectie bij één b3-school geoordeeld dat deze niet voldeed aan de geldende wettelijke eisen, waaronder de kwaliteitseisen van veiligheid en burgerschap. In de praktijk betekende dit dat de school haar deuren moest sluiten. Daarnaast zijn er b3-scholen geweest waarbij

---

[16] In deze zaak ging het overigens niet om de kwaliteitseisen van veiligheid en burgerschap, maar om de eis dat het onderwijs zo ingericht moet zijn dat leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen (artikel 8, eerste lid, van de Wet op het primair onderwijs).
[17] ECLI:NL:RBZWB:2023:6063.
[18] Zie in dit verband ook artikel 22, vierde lid, van de Leerplichtwet 1969.

de inspectie een herstelopdracht heeft gegeven op de kwaliteitseisen van veiligheid en burgerschap, waarna deze b3-scholen bij het herstelonderzoek[19] wel voldeden aan deze eisen. Bij bekostigde scholen heeft een voorafgaande toets in de afgelopen jaren meermaals tot een afwijzing geleid, ook in verband met de vereisten voor burgerschap.[20]

Overigens ziet de regering geen direct verband tussen het aantal schoolsluitingen in het verleden en de praktische handhaafbaarheid van de in dit wetsvoorstel geïntroduceerde voorafgaande toets, waarbij handhaafbaarheid wordt opgevat als de toetsbaarheid van de door initiatiefnemers opgestelde stukken. Voor het effectief kunnen verwezenlijken van het recht op onderwijs is het van groot belang dat het onderwijs voldoet aan de fundamentele kwaliteitseisen rondom veiligheid en burgerschap. Een toets voorafgaand aan de start van het onderwijs biedt hiervoor een waarborg. Dit is ook het geval als die toets leidt tot een positief oordeel van de inspectie. In dat licht hangt de handhaafbaarheid van de voorafgaande toets niet af van de hoeveelheid negatieve oordelen van de inspectie.

De regering erkent in de memorie van toelichting het risico dat de toets «beperkt zal helpen bij het voorkomen van het starten van b3-scholen die niet voldoen aan de eisen van veiligheid en burgerschap». Kan de regering motiveren waarom zij desondanks meent dat deze wet voldoende effect zal sorteren?
In de memorie van toelichting erkent de regering inderdaad dat de mogelijkheid bestaat dat een initiatief start dat na aanvang van het onderwijs toch niet blijkt te voldoen aan de eisen van veiligheid en burgerschap. Er bestaat immers altijd een kans dat de praktijk afwijkt van het voorgenomen beleid. Zoals toegelicht in het antwoord op de vragen van de CDA-fractie op pagina's 2 en 3, is dit een inherente beperking van een voorafgaande toets. Toch heeft een dergelijke toets effect. De combinatie van een toets op het voorgenomen beleid en een gesprek over de voornemens verkleinen het risico dat een school start waarbij deze zaken niet op orde zijn.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
J.Z.C.M. Tielen

---

[19] Het herstelonderzoek vindt maximaal één jaar nadat de tekortkoming is geconstateerd plaats (artikel 11, vierde lid, van de Wet op het onderwijstoezicht). In de praktijk is dat meestal binnen een half jaar na het initiële kwaliteitsonderzoek.
[20] *Kamerstukken II* 2025/26, 36 745, nr. 7, p.5.